

UREDNISTVO IN UPRAVA:
Videm, Via G. Mazzini št. 10/I.
Tel. 33-46 — Poštni predel (Cassa postale) Videm 186. —
Poštni čekovni račun (Conto corr. post.): Videm, št. 24/7418.

MATAJUR

GLASILO BENEŠKIH SLOVENCEV

Leto VI. — Štev. 8 (109)

UDINE, 16. - 30. APRILA 1955

Izhaja vsakih 15 dni

Deset let po osvoboditvi

Navada in običaj zahtevata, da se ohrani spomin nekaterih dogodkov potom spominskih manifestacij, ki se jih praznuje na posebno slovesen način, kot bi tem hotel simbolizirati pomen velikega izročila bodočim pokolenjem, ki si sledijo v življenju. Pri tem gre za to, da se reši pozabe tiste ideale, ki so bili naravna podlaga in živa vsebina omenjenih dogodkov in ki so se v žarki luči odražali v posebnem trenutku zgodovinskega razvoja, ter ga prešeli s svojimi najglobljimi življenskimi motivi. Na ta način se torej hoče človek stalno spominjati globokih in trajnih teženj, ki so napolnile in razsvetile določeno obdobje človeške zgodovine.

Če prav pomislimo, so to pristni plemiški naslovi naše generacije, naslovi, ki jo opravičujejo tudi preko njenih napak, preko pomanjkljivosti, zaradi plemenitih namenov in dejanj, nesobičnih žrtev, ki so včasih poznane v vseh podrobnostih in jih zato po vsej pravici proslavljam. Včasih so taki dogodki manj znani, a'i celo popolnoma nejasni, vendar pa zato nič manj vredni občudovanja in spomina. To so stvari, ki imajo moč podeleti pomen vrednosti našemu življenu, ker to zajema prav iz njih svoj življenski item in svoj smisel.

Klub temu pa je dejstvo, da čimbolj se oddaljujemo v času od omenjenih dogodkov, tembolj se spreminja, ali se zdi vsaj, da se spreminja njihova perspektiva sričo neprestanih novih dogodkov in dogajanj, ki se vrstijo v življenu. Tedaj se lahko zazdi, da je delež, ki si ga lastijo taki dogodki, morda prevelik, zlasti kadar, tudi po naši krividi, proslava neke obletnice veličastnih zgodovinskih dogodkov propade in se poniza na program uradne proslave, ki ima le dekorativen in konvencionalen pomen.

Do teh gremkih zaključkov nas pripeče spričo razvoja dogodkov prva desetletica antičašističnega odpora. Popolnoma nesmiselno je, da bi se izobivali ugotovitvi velike poti v rakovo smer, ki je bila napravljena od tedaj pa do danes.

V zadnjem času je vse v italijanski družbi postalo nestanovitno: pridobitev, o katerih smo bili gotovi pred desetimi leti, grozijo sedaj, da se bodo sesule kot papirnatigradi ob prvem vetrju; rejom držbenega ustroja, ki jih je odredila ali obljudila ustava italijanskega naroda, so ostale na papirju; večina principov,

Churchill je odstopil

Vsi svetovni časopisi so na prvih straneh objavili vest, da je odstopil predsednik angleške vlade Winston Churchill.

Pravzaprav so o njegovem odstopu govorili že nekaj mesecev, vendar je glede na Churchillove optimistične izjave le prišlo nekočiko nepričakovano. S svetovne politične pozornice je torej izginila ena osrednjih oseb, za katero moremo mirno reči, da je bila soudeležena pri vseh pomembnih zgodovinskih dogodkih zadnjih petdesetih let. Vzrok Churchillovega odstopa je pravzaprav samo starost. Churchill, ki je star 81 let, se ne počuti več najbolje in je odstopil odgovorno mesto predsednika vlade zunanjemu ministru Edenu.

Churchillova petdesetletna politična dejavnost se je začela leta 1900, ko so ga izvolili za poslanca konservativne stranke. Nekaj let na to so ga imenovali za državnega sekretarja pri ministrstvu kolonij. Do leta 1929 je bil devetkrat minister. Ob izbruhu druge svetovne vojne so ga imenovali za predsednika vlade. To funkcijo je opravljal do konca vojne. Po zmagi laburistov leta 1945 se je Churchill umaknil v opozicijo, leta 1953 pa je z zmagom konzervativec zopet zasedel mesto predsednika vlade. Churchill je prejel tudi Nobelovo nagrado za književnost. Napisal je namreč svoje spomine, ko so jih kritiki ocenili kot delo izredne vrednosti.

Austrijska delegacija je iz Moskve odpotovala dne 14. t. m. Odhod se je zaka-

razdelilive odgovornosti in škode zaradi vojne, ki sta jo izgubila fašizem in monarchija. To breme je končalo na ravenih delavcev in majhnih davkoplačevalcev. Tu je tudi problem povečanega demografskega pritiska, ki vedno bolj ostro postavlja potrebo organske rešitve problema zaposlenosti.

Od tedaj je minilo deset let in to so pasivne postavke tega desetletja. Nedvomo obstajajo tudi nekatere aktive postavke, ki pa so le maloštevilne in majhne. Vendar pa to še ne pomeni, da se sedanji položaj ne bi dal popraviti.

Toda ce hočemo napraviti večji napredok na tej poti, je potrebno, da proslavo desetletnice odpora občutljivemu ljudstvu kot neko manifestacijo, ki naj ponovno podari zvestobo tistim idealom, ki so bili gibalo odporiškega gibanja v krvavih zaključnih borbah proti diktaturi; ki naj ponovno poudari voljo, da mora postati ustava učinkovita, da se demokratično spremeni država, da se odstrani iz državne utrdbe reakcionarne sile.

Nihče naj ne poskusni monopolizirati duhovno dedičino tistih borb; vsi naj si izprašajo svojo vest in naj priznajo napako, da so hoteli prevladati sami in sami kontrolirati italijansko demokracijo. Vsak demokratičen državljan in antifašist se mora zavedati, da se nahaja italijanska družba v zelo težkem položaju in da učinkovita obramba svobode, ki je nadomestljivo jamstvo socialne pravčnosti, h kateri tudi težimo, zahtevi primerih žrtev od vseh in vsakogar. To je všeč, ki se nam zdi, da smo ga moralni izraziti ob veliki obletnici, to je morda poklon, ki smo ga dolžni duhovom naših padlih za svobodo, ki še niso dobili združenja.

Na podlagi podpisane spomenice bo Avstrija dobila popolno gospodarsko neodvisnost in se obvezuje, da bo vodila neodvisno politiko ter da ne bo pristopila k nobenemu vojaškemu zavezništvu. Sovjetska zveza pa s svoje strani bo izpustila vse avstrijske vojne ujetnike in bo vrnila Avstrijem petrolejske naprave.

Uradno poročilo o razgovorih, ki je bilo objavljeno pred odhodom avstrijske delegacije iz Moskve, pravi: »Avstrijska delegacija, ki jo je vodil avstrijski kancler Julius Raab, in sovjetska delegacija, ki sta jo vodila zunanjji minister Molotov in ministrski podpredsednik Mikojan, ste imeli razgovore med 12. in 15. aprila v Moskvi v prijateljskem ozračju.«

Kot rezultat razgovorov je bilo na obeh straneh izjavljeno, da vlada Sovjetske zveze in vlada avstrijske republike želita čimprejšnjo sklenitev državne pogodbe, ki naj vzpostavi neodvisno in demokratično Avstrijo v skladu z narodnim interesom avstrijskega ljudstva in miru v Evropi.

Avstrijska delegacija je zagotovila, v skladu z izjavo, ki je bila dama na berlinski konferenci leta 1954, da se ne bo pridružila nobenemu vojaškemu zavezništvu in da ne bo dovolila vojaških oporišč na svojem ozemlju. Avstrija bo vodila do vseh držav politiko neodvisnosti, ki naj jamči izpolnjevanje te izjave. S sovjetske strani se izjavlja, da se morajo čete štirih velesil umakniti iz Avstrije po uveljavitvi državne pogodbe, najpozneje do 31. decembra 1955. Glede izjave ZDA, Francije in Anglije od 5.4.1955, s katero so te vlade izjavile, da želijo skleniti državno pogodbo z Avstrijo, izražata avstrijska in sovjetska vlada delegaciji upanje, da so sedaj ugodne možnosti za ureditev avstrijskega vprašanja sporazumno med štirimi velesilami. Sedaj morajo te velesile najti pot za rešitev vprašanja. Kakor je znano, ni odvisno samo od Sovjetske zveze.

Austrijska delegacija je iz Moskve odpotovala dne 14. t. m. Odhod se je zaka-

A dieci anni dalla liberazione

Di alcuni avvenimenti tradizione e costume morale vogliono che sia conservato il ricordo attraverso manifestazioni commemorative di eccezionale solennità, quasi a simboleggiare l'effettività di un'alta consegna alle generazioni che via via si affacciano alla vita: si tratta di salvare dall'oblio del tempo che incalza quel patrimonio di ideali che, per essere stato il naturale sostrato ed il tessuto vivo di quegli avvenimenti, ebbe la singolare fortuna di risplendere di luce bianchissima in un particolare momento del travaglio storico, impregnando quest'ultimo dei suoi motivi vitali più profondi; ed è così perché l'uomo vorrebbe costantemente richiamarsi agli interessi profondi e permanenti che hanno permeato ed illuminato un certo periodo della storia umana.

Sono, poi, codesti, a ben riflettere, i genuini titoli di nobiltà della nostra generazione, i titoli validi che la giustificano, al di là degli stessi errori, delle stesse impazienze, in virtù di atti e propositi generosi di sacrifici sublimi, talvolta noti in ogni dettaglio, epperciò giustamente celebrati, talaltra meno noti o addirittura anonimi, e non per questo meno degni di ammirazione e rimplanto: titoli che possiedono la virtù di conferire un significato di validità alla nostra esistenza, poiché questa proprio da essi attinge la misura di un ritmo e di una coerenza.

Ciò nonostante, è pacifico che, operandosi un sensibile stacco temporale da quegli avvenimenti sempre più lontani da noi, la prospettiva muta o par che muti per l'incalzante sopravvenire di motivi ed interessi nuovi; ed allora la parte che il contingente e l'immediato si arrogano può anche parere ed essere eccessiva, specie quando la celebrazione di un anniversario di grandiosi eventi storici decaduta, anche per nostra colpa, al ruolo di cerimonia ufficiale in funzione decorativa e convenzionale.

A queste piuttosto amare riflessioni ci induce, con i tempi che volgono, il primo Decennale della Resistenza sia sentita dal popolo come una manifestazione che riaffermi la fedeltà agli ideali che mossero i Resistenti nelle cruenti battaglie finali contro la dittatura; che riaffermi la volontà di rendere operante la Costituzione, di trasformare democraticamente lo Stato, di respingere le forze della reazione dalla cittadella dello Stato.

Che nessuno voglia tentare di monopolizzare il retaggio spirituale di quelle lotte; che tutti facciano l'esame di coscienza e si ravvedano dall'errore di voler dominare da soli il divenire della democrazia italiana; che ogni cittadino democratico ed antifascista si renda conto che la società italiana sta traversando un periodo oltremodo difficile, e che una difesa efficace della libertà, presidio insostituibile della giustizia sociale alla quale pure aspiriamo, esige adeguati sacrifici da tutti e da ognuno: questo è l'apuro che ci pare di dover formulare nella grande ricorrenza, questo è, forse, l'omaggio dovuto agli spiriti implacati dei nostri Caduti per la libertà.

Volitve novega predsednika Republike

Dne 28. aprila bodo obe zbornici in zastopniki deželnih vlad volili novega Predsednika Republike. Ni še jasno za katero osebnost se bodo stranke odločile, čeravno večje politične skupine že nakazujejo nekatera imena. Možnosti, da bi sedanji Predsednik Einaudi ponovno sprejel kanclaturo so zelo majhne.

P.S.I. je predlagala ime Parrija za novega Predsednika Republike. Socialdemokrati in republikanci, zgleda da bodo podpirali Paola Rossija, za katerega naj bi eventualno volili tudi liberalci, ki nočejo, da bi v Kvirinalu sedel na mesto Einaudi demokristjan. Vse kaže, da bo razliko od volitev 1948 leta, letos tudi DC predstavila svojega kandidata. Omenja se ime Zoli-ja, to je človeka, ki je po De Gasperijevi smrti prevzel njegovo mesto. Monarhofašisti pa se bodo verjetno od-

NAROČINA:

Za Italijo: polletna 300 lir —

letna 500 lir — Za inozemstvo:

polletna 600 lir — letna 1000 lir

— Oglas po dogovoru.

Posamezna številka 25 lir

Resistenza prima di poter dar vita al nuovo Stato; un singolare capovolgimento di valori e di principii ha potuto effettuarsi sotto i nostri occhi, come dimostra largamente l'esperienza dei processi ai partigiani, delle lunghe incarcerazioni preventive (!), delle sentenze assolutorie che, quando vengono pronunciate, non riparano certo il danno dei 2/3 anni di carcere che in media vengono preventivamente scontati, e tutto ciò in omaggio al principio (o mito?) della continuità dello Stato.

Tutto ciò è stato possibile grazie al conflitto tra i due blocchi mondiali, grazie alle ripercussioni di quel conflitto sulla situazione interna, ove la stessa politica di divisione irriducibile ha finito per paralizzare la normale crescita dello Stato repubblicano e democratico e per imbaldanzire i nemici e della democrazia.

Ai vecchi problemi di struttura rimasti insoluti — e che le generazioni del secondo dopoguerra ritenevano di avere finalmente avviato a soluzione — altri se ne sono aggiunti, come quello della distribuzione del carico per le responsabilità e i danni della guerra perduta dal fascismo e dalla monarchia, carico che è finito sulle spalle dei lavoratori e dei contribuenti più modesti, o l'altro dell'aumentata pressione demografica che rende sempre più imperiosa una soluzione organica del problema dell'occupazione.

Dieci anni sono trascorsi da allora, e queste sono le poste passive del decennio; non mancano, certo, alcune poste attive, ma esse son poche e magre tuttavia, ciò vuol dire che la situazione è ancora suscettibile di raddrizzamento.

Ma per fare dei progressi sensibili su questa strada, occorre che la commemorazione del Decennale della Resistenza sia sentita dal popolo come una manifestazione che riaffermi la fedeltà agli ideali che mossero i Resistenti nelle cruenti battaglie finali contro la dittatura; che riaffermi la volontà di rendere operante la Costituzione, di trasformare democraticamente lo Stato, di respingere le forze della reazione dalla cittadella dello Stato.

Che nessuno voglia tentare di monopolizzare il retaggio spirituale di quelle lotte; che tutti facciano l'esame di coscienza e si ravvedano dall'errore di voler dominare da soli il divenire della democrazia italiana; che ogni cittadino democratico ed antifascista si renda conto che la società italiana sta traversando un periodo oltremodo difficile, e che una difesa efficace della libertà, presidio insostituibile della giustizia sociale alla quale pure aspiriamo, esige adeguati sacrifici da tutti e da ognuno: questo è l'apuro che ci pare di dover formulare nella grande ricorrenza, questo è, forse, l'omaggio dovuto agli spiriti implacati dei nostri Caduti per la libertà.

FERRUCCIO PARRI V. TRSTU

V nedeljo 24. aprila bo Ferruccio Parri, bivši poveljnik italijanskega odporiškega gibanja, proslavljal deseto obletnico osvoboditve.

ZDRAVILO PROTI OTROŠKI BOLEZNIM POLIOMIELITI

Ves svet je razvesila novica, da je bil po dolgih raziskovanjih končno odkrito in z uspehom preizkušeno zdravilo proti otroški bolezni paralizi (paralisi infantilis ali poliomielitis). Cepivo proti otroški paralizi je izdelal ameriški znanstvenik dr. Salk. O tem novem zdravilu je bilo ugotovljeno, da imunizira pred otroško paralizo 80 do 90 odstotkov otrok.

GRMEK

SLOVENSKA BESJEDA MU JE
NA POTI!

Zdi se neverjetno, a zgodilo se je. Na veliki petek so u cerkvi v Lesah molili an pjeni krijeu pot. Tej vjerski funkciji so prisostvovali poleg domačinou tudi nekaterji Italijani. Med tjem Italijani je bio tudi nek »basarul«, ki nje dougo od tega, kar je paršu naše kraje an se zdi, de je tudi zlo pobožan. Kar je ta človek začu, de duhounik moli an poje križou pot po slovensku an de gih takuo molijo an puojoje tudi ljudje za njim, se je ujezu an zapusti cerkvu. Jau je, de kaj tajšnega ne parpusti an de gaspuodu duhouniku je ne paršenka. »U to rječ bom pomješu globokó«, je jau ljudem, »do 25. aprila bom pregnu duhounika iz tje krajusa.«

Mi se zlo čudimo, de ta človek ne more poslušat slovenske besede u cerkvi, ker u svojim djelu ima opravka samo s Slovenci an če tje bi ne bluo tle, sigurno bi ostu na njegovem duomu an morebit, ne bi ne imu djela. Če bi bio pravičen an demokratičen, bi muoru največ on poslušat našo besedo za se naučit an takuo za buojš znat postreči svojim klientom. Višno bi ljudje blijuzadovoljni an bi tud več kupovali par njem.

Smješno je, de naša beseda u cerkvi an izven nje, je za tajšne ljudi, ki prou nas potrjebujejo, kakor žegan za hudiča. Utjekajo pred njo, kakor hudič pred žegnom. Usi vjem, de je več ku kajšen človek bio sa sudata dol po Južni Italiji, a višno nobedemu ni paršlo u glavo, de bi godernj, kar je u cerkvi ču pridigu u teškuo aži celo u nerazumljivem italijanskem dialekstu. Poslušali so an kar so paršli damu so guordi od tistih kraju an povjedali kaku se tam pridiga u nekatjerih vaseh.

Naj vje ta gaspuod, de mi živimo na naši zemji an de smo zatušu tud gospodarji guorit u našem jeziku, ker nam tega ne prepoveduje nobedan lec, še manj pa nam more prepovedovat kajšen priseljene.

TOPOLOUCANI IMAJO CJESTO

Ponedeljek po veliki noči je bio za Topoloučane samo navadni praznik, bio je praznik, ki ga je ta vas parčakovala več kot stuš ljet. Imel so inauguracion ceste, ki veže Topolovo s Hlodičem. Na to ceremonijo so parše najvišje oblasti iz Vidma. Med tjem smo vidali sen. Tessitorija, prefekta iz Vidma, čedadskoga župana an druge. Sen. Tessitor je govoril zbranim ljudem an je med drugim jau, de governo nje pozabu Topoloučanu an drugih ljudi, ki živijo u naših kraju. Objubu je, de ta cesta nje zadnje djelo an de bo governo poskarbū Še za druge potrjebe, ki jih imajo Topoloučani.

Ljudje se troštajo, de te besede ne bojo ostale samo besede, potrjeb imajo dobiti. U parvi vrsti bi bluo trjeba rešit uprašanje džokupacijon, ki prou zavoj te par nas je veliko uboštvo.

PRAPOTNO

CJESTA KLAĐREČA - TEJE

U kratkem bojo začel djelat novo cesto, ki bo vezala Kladrečo s Tejo. Za to djelo bo governo dau 1,663.740 lir.

DOLENJI BARNAS

DRUSTVO AGROMEHANIKE

Ni dougo od tega, de smo ustanovili u naši vasi društvo agromehanike an pretekli tjedan so razdelili društvene naloge med člane društva. Imenovali so tele: Manjini Dario, predsednik; Sitar Pepino, podpredsednik; Galanda Mario, Hvalica Renato, Skrinjaro Hektor, Znidar Ruggero an Mazzolini David, svetovci. Upravni odbor pa predstavljajo: prof. Simonetti Zaccaria, prof. Mulič Bruno an Dobroč Celso. Namestniki pa so tile: Mulič Roberto an Klemenčič Adrijan; zaupniki pa Costaperaria, Pinatto an Hvalica.

SREDNJE

OBJESU SE JE

Družina Vinazzi je imjela ljetos zlo žalostne velikonočne praznike. Njihou komaj 16 ljetni sin Pavel, ki je študir u Rubinjaku pri Cedadu, se je na veliko noč objesu. Njegou oče ga je ušafu u njegu večkrat u naše kraje, de bi takuo malo lješu spoznū živenje naših ljudi, ki za košček polente se maltrajo od zjutra do zvčera.

SV. PETER SLOVENOV

Za podvig sadjarstva u Nedški dolini

Za večkrat smo povjedal, da je Nadiška dolina za sadjarstvo ku nareta. Višji hribi u ozadju varjejo zemjo pred marzlimi severnimi vjetrovimi, gorko južno sonce pa parvablja iz narave rodotivnost. Povjedal pa smo tud, de čeglih so dobre kondicione, ki jih je dala narava za sadjarstvo, ta panoga ni buohvje takuo dobro razvita, razen u okoulici Ronca. Temu so sevjeda no malo krivi kmetje sami, ker se nejčejo seznaniti z modernimi metodami o sadjarstvu, no part pa tud obitasti, ker nješo dale našim ljudem možnosti, de bi se naučili naprednega sadjarstva. U naših krajuh ni nobednih šuol an tud ne djelajo korsou, de bi učili sadjarje kaku naj se runa s sadounjaki, de bo venči pardjelek.

Dostikrat smo že povjedal u našim listu, de bi gih sadjarstvo, če bi se racionalno gojilo, moglo parnašat dosti interesa ljudem an s tem bi se popravila tud gospodarska kriza. U nekatjerih krajuh Nadiške doline se ne goji sadjarstvo, čeglih so dane use kondicione.

Zadnje čase pa so se oblasti le nekaj zganile, videč, de bi se s sadjarstvom rjes moglo izbujošat obupno gospodarsko stanje an tuš predusem tud zatušu, ker so u zadnjih ljetih napadle sadno drevje razne boljezni. Provincialni agrarni konzorcij an inšpektorat za agrikulturo sta poskarbjela, de so dižinfetali več taužent hrušk, jabolk an breskev. Dižinfetali so u tjejh krajuh: Gorenjem Barnasu, Klejnjah, u Špjetrju, u Gorenjem an Dolenjem Roncu, u Ščiglah, u Lazah an u Podbonescu.

BRDO

Autostrada Benetke - Videm - Trbiž

Ljetos no če začeti djelati autostrado, ki na če vezati Benetke an Videm z Avstrijo. Ta autostrada, k' ne bá prožetana pred ljeti, na če pasati preko Cente an jo presejci skuoždre Tersko dolino an Muško oro, natuš na če iti indavant skuoždre Željezni kanal. Inženirji, ki so paršli mjerit u naše kraje, so povjedali, k' to djelo to če durati 10 ljet an k' to če koštati nek 60 milijarde lir.

Naša dolina na če beti zarjes fortuna kar na bó Šla skuoždre njej na taka pot. Trafik anu komercijo u jo če oživiti an takoviš naši ljudi no ne bojo mjeri več binzno hoditi po svetu za se učrbiti dan kos kruha.

Intant, afarišti dou po čenti, no se zlo interesujo za kupiti svjet par nas an na žalost no obrenčejo kacea, k' u a prodá za male soute. Mi smo že dan bót pisali, k' no ne stuoja judje prodajati zemje, zak' u če priti 'dan dan, k' na če vejati desat an še večkrat, koj tuš, k' no anjeljejo plăčujo. Zatuš ve še dan bót naše judi ovezamo, k' no ljevo spremerekja prej, kuj zemjo prodati. Žej sam fat, k' no hodijo Lahi jo kupovat, u bi muoru jím storti odprjeti oči, k' no zajtra na če dosti an dosti več vejati.

SMRTNA KOSA U STRMICI

Po dougi an hudi boljezni nas je za nimir zapusti naš vaščan Franc Avguštin, star komaj 27 ljet. Renki je ušafu hudo boljezen, ki ga je spravila u prezguodnji grob, kar je bio par sudatih. Na pogreb je paršlo zlo dosti ljudi iz usjeh okouških vasev, saj je bio renki poznan kot dobrar an pošten puob an je imu dosti parjatelju. Družini an sorodnikom izrekamo naše sožalje.

uržuh, de je takuo mladi puob obupu nad življenjem, nješo mogli še ugotovit. Ljudje zlo dosti guorijo o tem samom, ker je tuš parvi slučaj, de bi se kaj tajšnega zgodilo u njih krajih.

PREFEKAT U NAŠEM KAMUNU

Ni dougo od tega, de je prefekt u spremstvu drugih oblasti paršu u naš kamun. Interesiru se je za potrjebe naših vasi an objubu, de se bo zanje resno zauzeu. Potrieb, kot je lahko vidu sam, imamo puno an prou bi bluo, de bi paršu večkrat u naše kraje, de bi takuo malo lješu spoznū živenje naših ljudi, ki za košček polente se maltrajo od zjutra do zvčera.

FOJDA

Naša vaščanka Topatič Amalija, o tike ri smo u preteklosti žeje pisali, k' so jo odpejali karabineri, ker no jo inkolupovalo, k' ne tjebla zastrupiti svojega tasta an kunjadi s strikninom, je u videmski porodnišnici povila luštnega puobča, katjemu so dali ime Pierluigi.

PROVINCIALNI KONKORS ZA ZBUOJ-SANJE HLJEVOU
Provincialna uprava an hranilnica iz Vidma sta razpisala nagradni konkors za izbujošanje živinskih hljevou an gnojnih jam u gorskih krajuh videmski provincije za leto 1955.

Namjen tega konkorsa je povečati zainteresiranost kmetou za izbujošanje živinoreje. Cjelotni znesek premjou je 7 milijonu lir, ki bojo razdeljeni med 208 kmetou.

Konkorsa se lahko udeležijo kmetje, ki imajo namjen izbujošat hljeve, čeglih so popravila mala. K izbujošjanu spada tudi gradnja novih jam za gnojnicu. Zainteresirani kmetje naj pošjejo na »Cassa di Risparmio ali na »Amministrazione Provinciale« u Vidmu an naj u prošnji našoje kajšna djela mislijo nardit.

U pretkih ljetih je bio na tjebljih konkorsi premjanil nimar dosti kmetou iz Beneške Slovenije, troštamo se, de bo tuši lješnji konkors vzpodbidu usakega pravega an umnega kmetovauca.

NESREČA PAR DJELU U PETJAHU

Komaj so začeli ljudje djelat na polju an že se je dogodila nesreča par opravljanju tjebljih djel. Juša Emil, star 49 ljet iz Petjahu je rjezu tiste dni pred veliko nočjo vrbove benke za vezanje venjik an ena od tjebljih benk ga je takuo možno ranila u čampono oko, de je mož muoru iti h mjidihu.

MUOST ČEZ ABORNO BOJO POPRAVILI

Za večkrat smo pisali kaku je muost u Ažli črez rjeke Aborno potrjeban popravila. Ta muost je bio možno poškodovan še za časa zadnje uojske an se nješo nobedni brigu, de bi ga popravil, takuo de se po njem donás ne more več vozit s težkimi vozili. Ker nucajo ta muost ne samo domačini iz Ažle, ampak veže tudi uso Rečansko dolino s tremi občinami (Sv. Lenart, Grmek an Dreka), je bio čas, de se oblasti zganejo za nardit to djelo an takuo olajšat promet. Ni dougo od tega, de se oblasti končno sprejele načrt za popravilo mosta an kakor pravijo, se boju djela u kratkem začela.

VODOVOD U PETJAHU

Končno se nam je izpounila naša stoupljena želja. — Zgradili so nam nou vodovod. Djela so že nareta, trjeba je poškarjet samo še za notranjo razdelitev.

Troštamo se, de bo naša občinska uprava poskarbjela sadaj še za to djelo an tuš u kratkem času, prej ko pride poletje an z njim suša.

PROMETNA NESREČA

Ponesreču se je z motociklom naš veterinar dr. Moneghini, kar se je vraču iz Spinjona, kjer je slinauka. Padu je zavoj slabe cjeste an ušafu več lažih poškodb.

AHLEN

CESTA AHLEN-SUBID-PROSNID

Zvjadali smo, de bo governo dau našemu kumunu 4,257.160 lir za popraviti cjesto, ki na peje iz Maline čez Subid u Prosnid. Te bô zarjes bizunja, k' to se naredi to djelo. Ta cesta na je škuažej zaupšenā žeje od uére san.

NESREČE PAR DJELU

Pretekli tjedan sta se ponesrečila par djelu kar dva naša vaščana. Zuliani Mario, k' o djeju u Vidme, je 'dnu gru zmečkala parst itako možno, k' je muoru jeti u špitau. Topatič Viktor iz Maline pa si je zlomu desno nogo, kar e hrabu listje. Zdraviti o se bo muoru 40 dni.

REZIJA

PRICELA SE BODO JAVNA DELA

Dolgo smo čakali pomlad, da bi se pričela javna dela za katera se je odločila naša občinska uprava. Končno so vendarle prišli lepi sončni dnevi in z njimi veselje v naša srca, ker bomo mogli zaslužiti na domačih tleh vsaj vsakdanji košček kruha. Občinska uprava je že dala v zakup gradnjo novega šolskega poslopja v Ravencu in popravila sedanje šole. Gradnja novega šolskega poslopja bo stala 19 milijonov lir, katere bo država po zakonu Romita vracala v obrokih. Gradnja šole, ki bo stala v kraju Lipovac, je prevzelo podjetje Menis iz Treppo Grande. Popravili bodo tudi sedanje šolsko poslopje, kjer bo v pritličju nameščen poštni in trgovski urad, v prvem nastropju pa bo dvorana občinskega sveta, gozdarski in trošarinski urad. Ta dela je prevzela delavska zadruga »Candon« in bodo stala 4 milijone lir.

Razen teh del bodo popravili tudi sedež občine v Ravenci, ogradili šolska poslopja v Koritah, Njivi in Liščecu, razširili šolsko poslopje v Osojanih, popravili vodovod v Osojanih, zgradili nov vodovod v Sv. Juriju in uredili trg pred občinskim sedežem v Ravenci.

Kakor izgleda bo pri teh delih zaposlenih precej naših ljudi, ki so bili do sedaj brez dela.

CEDAD

Skupnost Nedških dolin

Ni dougo od tega, de so se u Cedadu zbrali usi župani iz Nadiške doline za proučiti ustanovitev skupnosti Nedških dolin. Sejo je predsedoval čedadski župan, ki je med drugim prebrau tudi že izdjeljan program an statut Skupnosti. U ta Skupnost boj spadali teli komuni iz naše dažele: Cedad, Speter, Sv. Lenart, Grmek, Dreka, Srednje, Sovodnje, Prapoton, Tavorjana, Fojda an Ahlen.

Skupnost se bo med drugim zauzemala za razvoj turizma u zgoraj povojenih kamunih an bo imjela svoj sedež u Cedadu. Za njeno uzdarževanje boj delno skarbjeli kamuni sami, ostalo pa provincialna uprava an daržava.

PROVINCIALNI ODBOR KMECKE BLAGAJNE

Pretekli tjedan so se u Vidmu zbrali usi predsedniki kamunskih kmečkih vzajemnih blagajn (Mutue contadine) videmski provincije an izvolili provincialni odbor, ki ga sestavlja teji: Arnaldo Armani, Pietro Fabiani, dr. Omero Raengo, Giobatta Leonarduzzi, Domenica Faleschini, Enrico Tosoratti, Germano Bertossio, Pietro Fogolin, dr. Claudio Magnino, Giobatta Bevilacqua in Luigi Croatto.

DREKA

HUALE URJEDNO DJELO

Ankrat je bla naša dažela zlo bogata z gozdovi, a uboštvo an velike dajatve so parsilile naše ljudi, de so izsekli use gozdove, takuo de je sadá use iztrjebljeno an gol. Kar so izsekli gozdove, nje našemu človjeku ostalo drugega kot zapustiti duóm an iti s trebuhom za kruhom po svetu. Če bi oblasti že u tistih časih ukrenile kaj pruoti izsekavanju an dale ljudem možnost za prit do zaslužka, bi donás gospodarstvo naših kraju ne bluo takuo slab. Dosti naših gozdnih djelaučev, ki so po svetu, bi lahko donás živeli na svoji zemlji.

Naše kraje so oblasti nimir zanemar-

PODBONESEC

CRNI VRH BREZ DUHOUNIKA

Prve dni aprila je kaplan Artico Eliseo zapusti Crni vrh, ker je bio premeščen u Furlanijo. Usiem je znano, de ta duhounik ni bio preveč parjatu Črnovršanou. Ljudje iz te vasi so večkrat pisali an tud poslali delegacijo do videmskega nadškofa, de bi ga premestili an na njegovo mjesto pošljali drugega. Črnovrš

SLOVENSKA PISANA BESEDA

Naslednji: Janez Mencinger (1832-1912) je bolj mislec kakor pisatelj. Tak je v vseh svojih delih. Zgodbe so mu le sredstvo za razmišljanje. Je spremen kramilač, duhovit, čitalniški filozof, ki

JANEZ MENCINGER

nam je najbolj poznan po delu »Moja hoja na Triglav«. Bil je zagledan v neki lepši svet, odklanjal je grobosti, ki jih je kazala sodobna družba. V bistvu je sicer veroval v novo, v napredek, odklanjal je naturalizem, prav tako pa duhovno diktaturo Mahniča.

In Josip Jurčič (1844-1881), ta sin dolenske Muljave, se je vzgajal že ob devom pripovedovanju za slovenskega pisatelja. Se bolj ga je navedel na desete brate in usode sosedovih sinov Levstik. Že zgodaj se je kot srednješolec uveljavil s povestjo »Jurij Kozjak, slovenski jani-

Napoleonovih časov, Jurija Kobilo (iz protestantskih dni). Njegovo skupno delo z Levstikom, tragedijo Tugomer še dandanes uspešno uprizorajo naši odri. Povest »Hči mestnega sodnika« ima vse odlike zgodovinske povesti. Tudi romana Cvet in sad ter Dr. Zober imata značilnosti ostalih Jurčičevih del. Povsod lahko najdemo romantično zasnovo in nove realistične težnje. Jurčič je izredno uspel popisoval kmečke posebne.

Janko Kersnik (1852-1897), ki je dokončal Jurčičeve Rokovnjače, predstavlja nadaljnjo razvojno stopnico našega pripovedništva, v smeri čim bolj resničnega opisa življenja. Poleg pesmi, ki so bile začetek, poleg fejtonov, ki so bili številni, bi morali omeniti še črtice, povesti in romane. Kersnik se je uveljavil kot narodni veljak, poslanec in tudi kot notar. Glede na snovno področje bi razdelil Kersnikovo opisovanje slovenskega življa na kmečki ciklus in ciklus »Jare go-

JANKO KERSNIK

spode«. Tak je naslov tudi njegove novelle, v kateri je poizkusil prikazati slabosti slovenskega načinjanja. Romana Cyklamen in Agitator spadata semkaj.

Močno realistični so nekateri njegovi opisi kmečke sredine, njegove Kmečke slike: (Mačkova očeta, Kmečka smrt).

Kersnik je uspel, znal je najti svoji snovi primeren meščanski jezik. Idejno je bil pripadnik liberalne smeri; sodeloval je v ostri bitki z Mahničem.

Ivan Tavčar (1851-1923) je prav tak narodni veljak, podobnega svetovnega nazara kot J. Kersnik. Po svoji književni prizadevnosti pa vendar močno različen od Kersnika. V njem lahko najdemo še močne romantične primesi. Že snovi in pisanje vračanje v burno zgodovino domačih krajev, njegov smisel za naravo, nam to potrjuje. V spopadu z Mahničem in klerikalci je bil Tavčar oster. Uspel je s svojo satiro 4000. Njegove novele so prijetno čitivo. Višek je dosegel z Visoško kroniko, zgodovinskim romanom iz življenja dveh kmetij na Visokem.

Njegovo čustveno predanost rodni pokrajini zasledimo tudi v ostalih njegovih delih: Med gorami, v Zali, v Cvetju v jeseni itd.

Tavčar je našel klen izraz. Ne bo pa ostala pozabljeni tudi njegova svobodljubna misel, ki je razkrinkavala srednjeveške, mračnjaške želje raznih Mahničev. Doživljena lepota domače pokrajine bo še v naprej s svojim mehkim čustvom plenilenila vsakogar, ki bo z njim vstopil v loške hribe. (Se nadaljuje)

Kazalo je, da se bosta dodata sporekla. Zmotil ju je nekdo, ki je tedaj prišel po poti. Bil je sodni sluha iz trga. Ustavil se je pred Košanom in si brisal znojno čelo.

Ali je tu Peter Klavžar, po domače Košan? je vprašal.

To sem jaz, je reklo Košan. Kaj pa je?

Gospod sodnik je naročil, da se takoj zglasite pri njem.

Košan je preplašen gledal. Taka vabila so domači same sitnosti.

All je taka sila?

Ne vem. Gospod sodnik je reklo, da takoj pride. To je vse, kar vem.

Košan se je z obupnim pogledom oziral na Lizo.

Se je že otrokom kaj zgodilo, je dejal. Zdaj bodo pa mene prijemali. Ti boš odgovarjal!

Jaz že ne! se je branila Liza. Še

Precjepljenje venjik

U naših ronkah vidimo, de nekatjere venjike rodijo zlo malo ali nič. Tajšne venjike je treba precjepljiti. Ker nekatjeri naši vinogradniki ne vjeđo kakuó se tuó nardi, bomo napisal na kratko kakuó je treba dijelati.

Vija precjepljenja je zlo lahná, trjeba je le malo znanja an dobre volje. Potrebna je tud impreštarja za cjepljenje, tuó je ročna žaga, ostar cjeplilnu nuž an lesena ali željezna zagoda (klin). Zlo dobro se obnese tud parprava, ki ima udjelano rezilo za precjepljanje an zagodo, kot se nuca za precjepljenje sadnega drevja. Za vezanje se lahko nuca rafijo al pa benkove šibe. Potrjeban je tud karton, še buojs pa je benkou lub, mah an mjeuk.

Cjeplje za precjepljiti narježite pomladni dok venjika popounoma mjeruje. Daržijo naj se u suhem pjesku an hladni kleti. Ce se do nuca osušili, jih pred cjepljenjem en dan namočite v hladni vodi.

Precjepljajte takrat, ku začno venjike dobro odganjat. Pomavadi zavesi od vremena, ki je po cjepljenju. Ce je vreme gorkuó, se kalus sobit nardi, drugače pa počasi. U venjikenem soku se začno razvijati bakterije, ki prerastejo spojni kraj an cepič začne gniti. Ce precjepljajte staro venjiko, jo odžagajte takuó, de je pod odrjezom almanj 6 do 8 cm ravnega an golega lesa. Rano z nožem dobro obrježite 5 do 6 cm pod rjezom, venjiko tesno ovijete an zavežite z benko ali močno rafijo. Potle razkojite venjiko z nužem al zatuó parpravljenim orodjem. Rjez raztegnite z zagodo. Potle održite cjeplje na 'dno okó an ga pod očesom parježite u formi 5 do 6 cm douge zagode, ki jo

ustavite u razkol takuó, de pride kambij cjeplja glij na kambij venjike. Ce je podlaga debela, ustavite (upišite) dva cjeplja an cjepljeno mjesto dobro povežite. Kar je use tuó nareto, ovijate pod cjepljenjem krajem karton an ga z rafijo al benko partrdit. Notar nasuji mjeuko takuó visokó, de je cjeplič zasut. Buojs ku karton je benkou lub, ki ga u tjem ljetnem času z lahkoto potegnete iz benkovih vej. U tjem primjeru obdajte pod cjeplnim mjestom venjiko z mahom, potle po-

vežite nanjo lub, ki naj bo za nekaj cm buj širok, kot je debelina cjepljenega kraja an zasuje z mjeuko.

Ujeti cjepli poženejo po 14 dneh an zlo lepou rastejo. Večkrat se ušafa na cjeplju že parvo ljeto grozd, u drugem ljetu pa je pardikel že dobar. Julija al avošta muorate ovoje trkaj zrahljat, de se pjesek iztrese, cjepljeno mjesto pa buj utardi an oleseni. Ce ste nucali za vezanje benko, jo je treba odvezat, de ne pretisne kalusa, rafija po useglih segnje sama. Poganjke, ki poženejo iz debla, muorate od časa do časa proč rjezat, tiste iz cjeplja pa parvezat na primerno oporo, jih skropiti, de jih ne napade peronospora ali oidi.

Odpadanje cvetja an sadou

Na pomlad dostikrat odpada cvetje ali pa mladi sadovi. Sadjarji se dostikrat sprašujejo zakaj tuó. Uržuh odpadanja cvetja an mladih sadou je več. Temu so lahko uržuh živali ali bakterje, ali pa drugi.

Usjem je več ali manj znan cvetožer, ki uniči u gorkih an umidih pomladnih dostikrat polovico ali še več pardikelje že u cvetju. Rjavci an zaprti cveti že od daleč opozarjajo na škodljica, ki razjeda prašnike an pestice, de se cvet ne more oplotit, ki zavoj tega porjavi an odpade.

Monolja je tud uržuh odpadanja cvetja an mladih sadou, posebno par koščičastnem sadnem drevju.

Pomladanski mraz, ki uniči posebno prašnike an pestice, je uržuh de odpadajo cvetovi posebno par jagodah.

Cvetje pada tudi zavoj slabega oplojeja, zavoj pomanjkanja čebel an drugih žuželk, ki pomagajo oplojevat.

Skopljenje sadnega drevja u nepravem času, glij pred cvetjem, posebno pa med cvetenjem, je tud lahko uržuh odpadanja. Pomanjkanje vode med cvetjem an po cvetju je spet drugi uržuh odpadanja cvetja an mladih sadou, posebno par tistem drevju, ki raste ob zdovih.

Odpadanje cvetja an mladih sadou je dostikrat tudi normalni pojau. Drevo, kd ne more preredit dosti cvetou, posebno pa sadou, jih samo odvarže, de imajo ostali sadovi zadost hrane.

Narbuje pogosti uržuh odpadanja pa je jabolčni zavijač, katjerga gosenice (črvi) razjedajo notranjsčino, posebno jačolk, de prezguodaj zastanejo u rasti an odpadajo.

Mladi sadovi češpelj an sлив, napadeni po češpljevi grizlici, odpadejo sobit po cvetju an učasih odpade nad polovicu sadou.

Narvenči uržuh prezguodaj odpadajočega cvetja an sadou po sadounjakih pa je lakota. Drevju parmanjuje potrebne hrane an zavoj tega ne more prehranit cvetou, še manj pa sadou. Temu se narbuje lahko pomaga z dobrim obdjelovanjem an gnojenjem.

Kakuò se presaja zelenjava

Kadar presajate zelenjavo gledajte, de se darži korenin dosti zemje, de se rastline lahko hitro ujamejo an se opomorejo. Tuó pa je možno samo takrat, ce presajate doma pardjelane sadike. Ker se kupjenih sadikov navadno ne darži zadost zemje, postavite za sajenje parpravljene sadike za kajšno uro, lahko še za več časa, u rijeko mješanico iz zemje an kravljaka. Sadike usrkajo potrebno vodo, drobnih sesalnih korenin pa se ujame mješanica, ki da rastlini parvo umidit an hrano. Parporoča se, de rastlinam, posebno pesi (bjetuli) an endiviji, par-krajšajte liste, ker s tjem zabranite premočno izhlapevanje. Par sajenju napravite zadost globoke an široke jame, de se ne krivijo korenine, h katjerm par tisnite zemjo s klinom. Novoposajene rastline zalihte, de se zemja buj ujame korenin.

Kulko gnojil je trjeba dati, se določi glede na starost an varstvo sadnega drevja. Na kvadratni meter drevesnega kolobarja trosite usako ljeto po 50 gramu dušičnatih, 10 gramu fosforih an 20 gramu kalijevih gnojil. Okvirna lestvica gnojenja je tale:

Starost ljet	Drevesni kolobar u kvadratnih m	Gnojila u gramih		
		Dušičnata	Fosforna	Kalijeva
2	1	50	10	20
4	4	200	40	80
6	9	450	90	170
8	16	800	160	320
10	25	1250	250	500
20	100	5000	1000	2000

Koščicemu sadnemu drevju dodajte več kalija; breskvam dodajte na primer na 'dno tretjino več kalijeve soli an malo manj dušičnatih gnojil, de upoštevate obseg (perimeter) drevesne krone (dre-

vesnega kolobarja) an starost nasada. Usako tretje ljeto pognojite drevesne kolobarje trkaj, de kolobarje u cjeleti pokrijete z gnojem an ga podkopljete 15 do 25 cm globoko.

Grivarjevi otroci

Kazalo je, da se bosta dodata sporekla. Zmotil ju je nekdo, ki je tedaj prišel po poti. Bil je sodni sluha iz trga. Ustavil se je pred Košanom in si brisal znojno čelo.

Ali je tu Peter Klavžar, po domače Košan? je vprašal.

To sem jaz, je reklo Košan. Kaj pa je?

Gospod sodnik je naročil, da se takoj zglasite pri njem.

Košan je preplašen gledal. Taka vabila so domači same sitnosti.

All je taka sila?

Ne vem. Gospod sodnik je reklo, da takoj pride. To je vse, kar vem.

Košan se je z obupnim pogledom oziral na Lizo.

Se je že otrokom kaj zgodilo, je dejal. Zdaj bodo pa mene prijemali. Ti boš odgovarjal!

Jaz že ne! se je branila Liza. Še

malo ne! Nisem ju podila. Sama sta šla.

In vendar je bila tudi ona vsa prepravljena in prestrašena. Noge so se ji šibile, da je moralna sestri na klop.

13.

Tinče in Mretko sta bila tistega dne pri sodnikovih na kosilu.

No, sodnik ni bil hud človek, prav nasprotov. Bil je še mlad, lase je imel načaj počesane, nosil je črne brčice. Orožnik mu je povedal, kaj in kako in mu izročil Tinčetovo uro. Sodnik je otroka opazoval skozi naočnice. Bilo je, kakor da mu oči kukajo skozi majhna okence. Pogled mu je bil zvedav in prijazen. Celo smehljaj se jima je, dasi tega skoraj nista mogla verjeti.

In kako po domače se je go spod znal pogovarjati z njima! Sprva mu je odgovarjal te Tinče, še ta nekam plaho. Potem se je razvezal jezik tudi Mretki. Bila sta čimdalje pogumnejša. Kar je le hotel, je sodnik izvedel od njiju.

In kako po domače se je go spod znal pogovarjati z njima! »Hvala! je reklo orožnik. »Pozdravite gospoda stražmojstra!«

Orožnik je odšel.

Torej nočeta nove tete?«

»Ne.«
 »Zakaj ne?«
 »Ker... ker je rekla, da ne smem pr

za naše mlade bralce

BOGOMIR MAGAJNA:

Pravljica o morski roži

Ko sem bil približno tak, kot so danes cincibani, mi je mama povedala tole pravljico:

V devetih samotnih dolinah je stala hišica. V tej hišici je stala bela posteljica. Na tej posteljici je ležala punčka Zvezdica. Ob postelji je stala punčkina mama in točila grena solze. Točila jih je zato, ker je bila Zvezdica težko bolna, zares hudo bolna, prav na smrt. Smrt je že čakala pred vratimi s košem, polnim cvetnic, da bi v njem ponesla Zvezdico v rjavo zemljo. Stopila je mati k Smrti in vzliknila: »Pusti mi punčko, ali pa vzemim s seboj mene mesto nje!« — »Kaj bi punčka brez tebe,« je odgovorila Smrt. »Če bi vzel tebe, bi morala Zvezdica vseeno umreti, kajti kdo naj bi jo potem hrani z mlekom in grozdjem?« Zamisnila se je Smrt in zasmilila se, ki je mati, pa je spregovorila zopet: »Edino morska roža, ki bi jo ti položila Zvezdici na srce, bi otroku rešila življenje in zdravje, toda težko, težko je najti morsko rožo. Če greš na pot, bom počakala toliko časa, da se vrneš. Če se vrneš brez rože, bo morala Zvezdica umreti.«

Mati se ni niti hip obotavljala, ampak se je takoj napotila v mrzli zimski dan in dospela do Studenca. Studenec pa je bil ves v led ukovan. »Povej mi, kod se

priče do morja?« ga je vprašala mati in Studenec je odgovoril: »Rad bi ti vsaj nekaj časa kazal pot do morja, toda moji valčki so poledeneli in se ne morejo ganičiti, niti za ped. Sezuj se in stopi z bosimi nogami name, da se raztopim.« Mati je brez besede sezula čevlje in stopila na mrzli led. Takoj se je začel topiti in ustvaril pred seboj potoček, ki je materi kazal pot skozi tri samotne doline. Da bi valčki ne zmrzli, je mati ves čas stopal po njegovih vodicah. Potem pa je moral potoček v velikej jame pod visoko goro. Mati je ostala sama in briško zajokala.

Isti hip je planila Zvezdica, zdrava in

tatu. Ta bi bila lepa. Preden odideš, ti jo vrnem.«

Tinče se je ves čas bal za uro. Zdaj se je ves srečen nasmehnil.

Sodnik se je dvignil in stopil skozi vrata. Otroka sta slišala, kako je na hodniku nekaj naročeval slugi. Ujela sta besedo — Košan. Spogledala sta se. Kaj pa bo to?

Sodnik se je vrnil.

»Ali poznata Košana iz Borovnice?«

»Da. Saj je bil že pri nas.«

»Prav. Košan pride, da vaju popelje domov. Sicer vaju še kdo zgrabi in odpelje k orožnikom. Počakala bosta. Pa na tu. Pojdita z menoj!«

Šli so po dolgem hodniku, nato po strmih, zavitih stopnicah. Sodnik je pozvani na nekaj vratih.

Odprla je neka gospa, ki je imela svelte lase in zelo bel obraz. Bilja je gospa sodnikova. Začudena je pogledala moža in oba otroka.

»Ana, tu sem ti pripeljal dva potepuhov,« je reklo sodnik Šaljivo. »Daj jima kave in naj ostaneta tudi pri kosilu.«

To je bilo za Tinčeta in za Mretko dočela neprizakovano. Čast je bila velika, a tudi zadrega ni bila manjša. Ako bi ji

ma dali kos kruha in ju spodili na cesto, bi jima bolj ustregli. Tako pa nista vedela, kako naj se vedeta, kaj naj gorovita, kam naj pogledata.

Najprej sta si moralna umiti roke. Saj sta bila res pošteno umazana. Posedli so ju v kuhinji za mizo. Dobila sta kave in belega kruha. Veliko bolj bi jima teknilo, ako bi ju gospa ne bila neprestano gledala. Vse je hotela vedeti. Toda otroka sta izgubila še tisto malo poguma, kar sta ga imela pred sodnikom. Nerodno sta odgovarjala.

Bolj domača sta postala šele, ko je prisla iz šole sodnikova hčerka. Bila je iste starosti kot Tinče, le da je bila drobnejša. Klicali so jo za Zorko. Izpod čepice so ji viseli kodrasti lasje, sinje oči so se ji venomer smehljale. Bila je blebetuva, vse hkrati je hotela vedeti. Prav kot nje na mati.

»Slišite, mati!« je vzliknila. »Pravita, da paseta kozovo.«

»Da, nekateri otroci morajo delati,« je odgovorila gospa. »Ne tako kot ti, ki se samo igraš.«

»Saj hodim v šolo. A ta dva ne hodita v šolo.«

»Ker v Borovnici še ni šole. Pa se goto-

vesela, krog materinega vrata. Mati ji je moralna pripovedovati o svoji poti. In šele tedaj se je Zvezdica zavedla, da mati nima levice, da nima oči in grenke solze so se ji udrel po ličkah. Obupno se je oziral okrog sebe, da bi našla pomoč. Tedaj je zagledala na beli posteljici morsko rožo. Otrok je prijet v svoje ročice cvet in ga stisnil na črme materine trepalnice. Istri hip je mati vzliknila od veselja, kajti takoj so ji spet zrasle velike, sanjave, sinje oči. »Vidim te, Zvezdica,« je vzliknila mati, toda punčka ni mirovala in je stisnila morsko rožo k njeni levi rameni. Tedaj je iz rame pognala nova roka. Mati je tesno objela Zvezdico in vzliknila: »O, sedaj te zopet lahko objamem, otrok moj!«

Polni hvaležnosti sta potem prinesli lonček, da bi vanj vsadili morsko rožo. Toda kako naj cvet morja živi izven morskih valov, brez svojih sester, morskih rož, brez koral, brez rib, brez morskih dečkov in dečkic? Nič ni premisljevala morska roža. Spremenila se je v sinjo megllico in zaplavala skozi okno čez devet samotnih dolin in utorila v globinah širnega morja.

CIKA JOVA - GRADNIK:

Bratec in ura

Prišel bratec, mali Jure,
do očetove je ure.
Ura nova je in zlata
in ima kar dvojna vrata.
Joj, to pa je res lepo!

Ko nastavi jo na uho,
aho kakor da je gluho.
Sliši samo: tika-teka!
Bratec misli: hoče mleka.
Joj, kako pa to bi šlo?

S sladkim mlekom jo zatlje,
ura pije, pije, pije.
Bratec misli: Ej, je zvita,
zdaj molči, ko je že sita,
ni iz nje ne bev, ne mev!

Pisker prime in naloka
tudi sam se tega soka.
Zdaj molčita kar oba.
A ko oče bo doma,
bo naš Jurček mašo pel.

vo doma učita. Ali se učita?«

»Da,« je odgovoril Tinče. »Teta Tona me je učila brati.«

»Vidiš. To je lepo. Teta Tona je zlata vredna.«

Ta povaha je otrokomu dobro dela.

Da bi v kuhinji ne bili v napotje, so odšli v »boljšo sobo«. Kako se je tu vse svetilo! Tinče in Mretka sta bila kar zmedena. Niti sanjalo se jima ni, da so take krasote na svetu. Bala sta se prestopiti in se česa dotakniti, da bi ne pomazala.

In vendar sta moralna sesti na mehke stole. Zorka jima je razkazovala svoje igrače in knjige s podobami. O, to so bile kapljice tekile po obrazu. Ves čas je mislila le na Tinčeta in na Mretko. Kaj je z njima? Morda sta kje padla v vodo ali zdrknila čez skale. Bog pomagaj!

Upahan je stal pred sodnikom in napeto gledal, kaj mu pove.

»Počakajte za trenutek!« je reklo sodnik in odšel skozi vrata.

Cez nekaj minut se je vrnili s Tinečtom in Mretko.

»Ali ju poznate?« ga je vprašal.

Košan se je razveselil, olajšalo se mu je srce. Da sta otroka le živa in zdrava!

Hkrati pa ga je razjezil. Da ga pripr-

Kamen-bahač

(Ukrainska pravljica)

Zivela je deklica Kiptu-Torko. Nosila je sedmero svilenih oblek; rumene do zemlje, modre do peta, rožnate do členkov in še bele, svetloviolice, zelene in rdeče, vselej krajše in krajše.

Pozimi ne nosi kožuha — rekli bi, da je neokretna.

Ne hodi v visokih čevljih — rekli bi, da je krivonoga.

Ne moži se; nihče ji ne ugaja.

Preteklo je leto. Pretekli sta dve. Odide zima, pride poletje. Minilo je sedem let kot sedem dni.

Stari sir je okusnejši od mladega, sta-

ro sedlo udobnejše od novega. Toda za staro prevzetnico se nihče ne zmeni.

Kiptu-Torko je zajokala. Postala je vladnejša in skromnejša.

Prišla je k norčku Teneku.

»Teneko, vzemi me!«

Norček je privolil.

Oče se je razveselil. Zaklal je tisoč ovac.

Olepotičeni gostje so šli na svatbo; čeprive imajo iz soboljih tačk, kožuhe obšite s črno svilo, ovratnike iz bobrovine.

Le Tenekov oče sedi v raztrganem ovčjem kožuhu.

Kiptu-Torko je bila užaljena.

»Poslušaj, tast,« je rekla, »kaj te ne zebi v ovčjem plašču?«

»Smešno,« je odgovoril tast, »v njem mi je topleje kot tebi v sedmih svilenih krilih.«

Kiptu-Torko se je zasmajala.

»Eno svileno krilo stane štirideset ovnov. Za sedem je dal oče dve sto osemde-

Trije bratje

(Korejska pravca)

Zivjeli so ankrat trije bratje. Radi bi postali bogati, pa so sklenili, da boju šli po svetu in poiskali koren lečen, ali koren mu po korejsko pravijo — koren ginzeng. Imeli so srečo in ga sobit učafal.

Ponoči sta se dva izmed bratov doguarila, da bosta trečjega ubila an se polastila njegovega deleža. Kar sta tuš nardila, pa sta začela usak zase misliti, kakuó bi se rešila drug druga. Paršlá sta u vas an adán izmed bratov je pošlu drugega po žganje. Kar je brat odšu, je začeu ta, ki je ostú, razmišljati, kakuó je paršla sadá zanj ljepa okažon,

da bo izrabu okažon an se brata rešiu.

Takuó so končali usi trije, koren lečen pa je zgruu. Od tistih časov Korejci ne pobrajo več čarounega korenja an so zadovoljni z majhnim denarjem.

de se reši tud tistega brata. Ostú bi mu ne samo denar an se ne prodano korenje, ampá tud žganje. Sklenjeno, nareto.

Skriu se je an kar je paršu brat z bučico žganja blizu, ga je ublu. Potle je poput žganje. A žganje je bilo zastrupljeno; ker drugi brat je sklenu, de bo izrabu okažon an se brata rešiu.

Takuó so končali usi trije, koren lečen pa je zgruu. Od tistih časov Korejci ne pobrajo več čarounega korenja an so zadovoljni z majhnim denarjem.

Takuó so končali usi trije, koren lečen pa je zgruu. Od tistih časov Korejci ne pobrajo več čarounega korenja an so zadovoljni z majhnim denarjem.

Odgovorni urednik: *Tedoldi Vočnik*
Tiska: *Tiskarna L. Lucchesi - Gorice*

vita v tak strah! Ako bi bili sami, bi ju očel, da je kaj.

»Tu sta!« je vzliknil. »Mi smo pa skrbeli, da se vama je kaj zgodi.«

»Lahko bi se jima zgodilo,« je reklo sodnik strogo. »Slabo pazite na otroke.«

Košan je bil prepadan.

»Jaz nisem nič kriv, gospod sodnik,« je reklo.

»Ali niste občinski mož in z rajnim celo v sorodstvu?«

»Da.«

»Torej! Vaša dolžnost je bila, da se pozanimate za otroke. Tu pa — komaj zagrebov očeta, že so tuji ljudje v hiši. To se je res mudilo!«

»Ženske so krive,« je reklo Košan in se v zadregi popraskal za ušeli. »To so ženske spletje, presneto! Nisem jim mogel ukazati, dokler nisem imenovan za vedenca...«

»Dobro,« je reklo sodnik dobrohotnejše.

»Ali sprejmete varušto?«

»Seveda, Saj sem ranjkemu obljudil.«

»Prav. Izročam vam otroke. Poskrbite zanjo po svoji uvidevnosti. Uredite zadevo z občino! Upam, da bodo v dobrih rokah.«

(Se nadaljuje)